



Värdebaserad vård – fågel, fisk eller kanskje mitt i mellom

LEDELIVET

FREDRIK BÅÅTHE

LEFO – Legeforskningsinstituttet

Er värdebaserad vård ett pasientfokuserat konsept som vården behøver – eller annu en kolleksjon av kejsarens nya klæder?



Illustrasjonsfoto:
JohnnyGreig/iStock

Värdebaserad vård er et begrepp som lansert av den amerikanske managementgurun Michael Porter frå Harvard Business School. Tillsammans med Elisabeth Teisberg publicerte Porter 2006 boken *Redefining Healthcare* (1). Med värde menas bästa möjliga medisinske utfall for pasienten, i relasjon til kostnaderna for å ståtkomma detta. I Sverige fikk värdebaserad vård snabbt gjennomslag og de store Universitetssjukhusen, Karolinska i Stockholm og Sahlgrenska i Göteborg var blant de første att påbörja en implementering.

Harvard professorn Porter ledde en två dagars konferens i Stockholm under november 2014. Där definierades värdebaserad vård som «en strategi for sjukvårdens styrning og arbeidssatt som syftar til att ståtkomma så friske pasienter som möjligt med en så låg resursåtgång som möjligt». Det var stor oppslutning frå politikere, chefer og seniora lækare med anknýtning til kvalitetsregister. Inom kort bildades en nasjonell satsning där mange betydande landsting/regioner deltog.

Under det senaste året har det varit en polarisert og infektet debatt mellom de som er for og de som er emot värdebaserad vård. Framforallt er det arbeidet på Nya Karolinska sjukhuset som har fått kritik for en allt for nære relasjon til konsultforetag BCG (Boston Consulting Group). Det har också ifrågasatts att mycket skattemedel læggs på en relativt obeprovad styrningsmetode.

Lækartidningen gør i början av 2017 ett försök att summere debatten og skriver att på Karolinska Universitetssjukhuset vill lækarforeningen stoppe införandet av värdebaserad vård. Men frå andra platter i landet finns det ett flertal kliniker som uttrykker att man er positiv til den nya metoden (2).

I en nyligen publicerad longitudinell intervju-studie har man följt de fyra förbättringsgrupper som var piloter för införandet av Värdebaserad vård på Sahlgrenska Universitetssjukhuset (3). De 20 projektdeltagarna intervjuades individuellt vid tre olika tillfällen med ca seks månaders mellanrum. Artikeln lyfter fram att begreppet «värde för patienten» skapat engagemang för förbättringsarbete. Begreppet har lyckats förena drivkrafter från vårdens kliniska professioner, vårdens chefer samt den politiska ledningen. Artikeln lyfter också fram vårdens komplexitet och det samexisterar många olika sätt att förstå begreppet «värde för patienten». Genom det longitudinella perspektivet på studien framträder hur vårdens olika professionella grupper, över tid, utvecklar sin egen förståelse om metoden. Att inkludera patienter i förbättringsgrupperna ingår i metoden. Genom att fråga patienter vad som är deras viktigaste resultat från vård och behandling, blev det tydligt att det som patienten värdesätter, inte alltid var det samma som man som vårdpersonal trodde patienten värdesatte. En ny artikel från samma forskargrupp summerar att värdebaserad vård haft positiv effekt hos några av de fyra pilotgrupperna, men metoden har inte fungerat hos alla (4). Studiens konklusion är att inte heller denna nya metod är ett mirakelmedel. Det centrala är att ledningen avsätter tid till medarbetare, att tillsammans med andra som berörs, arbeta fram lösningar till de problem man identifierar i det dagliga arbetet.

Tomas Tranströmer, Sveriges senaste nobelpristagare i litteratur, kan upplevas summera detta perspektiv i sitt poem *Romanska Bågar* (5): «Du blir aldrig färdig, och det är som det skall.»

LITTERATUR:

1. Porter ME, Teisberg EO. Redefining Health Care – Creating Value-Based Competition. Boston, MA: Harvard Business School Press, 2006.
2. Agerberg M. Värdebaserad vård: Omstridd metod på frammarsch. Läkartidningen 2017; 114: EFP7. [http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/01/Omstridd-metod-pa-frammarsch/\(7.11.2017\)](http://lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/01/Omstridd-metod-pa-frammarsch/(7.11.2017)).
3. Nilsson K, Bååthe F, Andersson AE et al. Experiences from implementing value-based healthcare at a Swedish University Hospital - an longitudinal interview study. BMC Health Serv Res 2017; 17: 169. [PubMed][CrossRef]
4. Nilsson K, Bååthe F, Erichsen Andersson A et al. Value-based healthcare as a trigger for improvement initiatives. Leadersh Health Serv (Bradf Engl) 2017; 30: 364 - 77. [PubMed][CrossRef]
5. Tranströmer T. För levande och döda: dikter. Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 1989.

Publisert: 28. november 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0903

© Tidsskrift for Den norske legeförening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no